

on-line > www.vulkani.rs
mail to > office@vulkani.rs

Naziv originala:
Philip Carter
ALTAR OF BONES

Copyright © 2011 by Philip Carter
Translation Copyright © 2013 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-00162-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Filip Karter

ELIKSIR VEČNOSTI

Prevela Nataša Andrić

Izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2013.

Za Ketrin

PROLOG

San Francisko, Kalifornija
Sadašnjost

Čim je zakoračio u krug svetlosti što ga je bacala vatra, Rouzi je znala da je stranac došao da je ubije.

Nalazili su se duboko u šumi Golden gejt parka, gdje ih policajci nisu uznemiravali – mala kolonija beskućnika tokom dana prosila je u Ulici Hajt, a noću logorovala u parku. Rouzi je bila nova u grupi, ali je njena ideja bila da svoja kolica za kupovinu poređaju u krug kao vozić, da ih potom pokriju kartonom i pokrivačima i naprave neku vrstu nužnog zaklona. Ipak je drhtala na oštrom februarskom vetru kad je podigla pogled i srela strančeve oči. Oči svog ubice.

Nešto pre toga uhvatila je patku dole kraj jezera Stou i pekla je na vatri, koristeći vešalicu umesto ražnja. Tuđinac se pretvarao da ga je privuklo meso koje se priprema, ali se Rouzi nije dala prevariti.

„Hej, vi!“, rekao je. Njegov engleski bio je dobar, ali je grleni zvuk rodne Rusije i dalje debelo prekrivao njegov jezik. „Večeras sam pretraživao kontejnere i našao ovo.“ Podigao je pintu „vajld terkija“* dok se približavao. „Voljan sam da podelim ovo za zalogaj toga što spremate.“

Vilard, koji je bio određen kao vođa, spustio je pivo i ustao da razmeni pozdrav pesnicama sa čovekom. „Daj to ovamo, prijatelju.“

Stranac – veliki čovek krupnih kostiju, masne smeđe kose vezane u konjski rep i grubog lica – seo je blizu vatre prekrstivši noge. Osmehnuo se vrlo široko dok je predavao svoju ponudu.

---

* Pinta je 0,47 litara. „Vajld terki“ je marka burbona.

Filip Karter

Vilard je bio visok, s glavom nalik na belu bilijsku kuglu i zatvorskim ožiljcima na svakom centimetru tela. Čak mu i lice beše istetovirano parom suza ispod svakog oka. Ipak, pogledao je u bocu s burbonom s dečjim čuđenjem. „Čoveče, to je bio neki srećan kontejner.“

Stranac se ponovo nasmešio. „Prodavnica alkoholnih pića u Ulici Polk sinoć se zapalila pa su uništili mesto gaseći požar. Najveći deo sranja unutra se polomio, a policajci i vatrogasci verovatno su pokrali ono što nije. Valjda sam imao sreće, ha?“

Rouzi uopšte nije sumnjala da izgorela prodavnica alkoholnih pića sa svojim kontejnerom zaista postoji. Ljudi poput njega obično iznose tačne pojedinosti.

I on je takođe izgledao kao beskućnik: farmerice mu behu toliko prljave da je bilo teško reći da li su nekada bile plave, polomljena lula virila mu je iz džepa kaputa, a prašina mu se uvukla u sve pore na koži. Ali njegove oči bile su potpuni promašaj. Nisu bile prazne, nisu odavale poraz, niti su delovale izgubljeno. Naprotiv, bile su oštre, usredsređene, odajući čoveka koji može nožem da vam pređe preko grkljana a da i ne trepne, ili da vam ispali metak u glavu s krova udaljenog dve stotine jardi.*

Rouzi je stajala ćutke, posmatrajući stranca dok je viski prelazio iz ruke u ruku oko logorske vatre: od kurve transvestita Baterkap, preko jednonogog muškarca sa slomljenim zubima poznatog po nadimku Džimpi Sem, do Dodžera, visokog, pogrbljenog čoveka sa sedim dredovima uguranim nasumice pod dečju kapu od ružičaste vunice.

Nisam ni ja više neka nagrada, pomislila je. *Nekad sam bila lepa, ipak...* Ali mnogo godina, mnogo teškog života, došlo je i prošlo, i sada ništa od toga više nije bilo važno jer je umirala od raka koji je već nagrizaio najveći deo njenog stomaka, kao korozivna kiselina.

Flaša je konačno dospela do nje. Preostalo je dovoljno tekućine da povučete solidan gutljaj i da još ostane za stranca. Gledala je u njega dok je ispijala viski do dna. Mogla bi da ga natera da plati za privilegiju što će je ubiti.

Gurnula je praznu bocu u džep kaputa, govoreći mu pogledom da može da se jebe.

Mahnuo je rukom pokazujući na meso koje se peklo. „Nesumnjivo dobro miriše. Šta je to?“

Rouzi je povukla usne u osmeh koji je otkrio zube. „Pečeni pacov.“

Primitila je mali trzaj mišića iza njegovog levog oka, ali se brzo povratio. „Prilično veliki pacov.“

---

* Jedan jard iznosi 0,91 m.

Eliksir večnosti

Baterkap se zakikotala, a zatim je pocrvenela i oborila pogled, češkajući ranice na vratu; pustoš nastalu od prljavih igala.

Rouzi uhvati izraz gađenja na strančevom licu, u trenutku kad je skrenuo pogled. *Možda ti naposletku i nisi toliko čvrst, ha, veliki momče?*

„Večera je gotova“, rekla je i ponovo se osmehnula.

Užurbano su jeli patku s nekim bajatim i bezukusnim lepinjama za hamburgere, koje je Džimpi Sem isprobao u „Mekdonaldu“. Niko nije imao mnogo toga da kaže, posebno ne Rouzi, koja uz to nije puno ni jela. Između raka i analgetika koje su joj dali na klinici, uglavnom nije imala apetit.

Bilo je kasno. Rouzi je bacila malo sirovih drva u vatru. Možda će živeti onoliko dugo koliko drugi ostanu budni.

Dodžer je džarao žar štapom, a zatim ga iskoristio da pripali lulu. Duboko je uvukao dim, a zatim pružio lulu Džimpiju Semu.

Sem povuče dim pa dodade lulu strancu. „Trebalo ti doza, momče? Možeš jednu da dobiješ jeftino.“

Dodžer mu smaknu pletenu kapu i udari ga njome po glavi. „Nemoj da prodaješ naš krek, budalo.“

„Hej, polako. U redu je“, reče stranac. Potapšao se po džepu kaputa. „Imam svoj, znate. Za kasnije.“

Da Rouzi već nije bila smrtno ubeđena da taj čovek samo igra ulogu, ta glupa primedba bi zapečitala njen stav. U svetu gde ste rizikovali da vam zabiju nož u srce za par starih cipela, nijedan pravi narkoman ne bi obznačio pred bogom i svima ostalima da ima drogu u džepu.

Dodžer i Džimpi Sem prekinuše svoju prepirku tek na toliko da razmene jedan značajan pogled, a zatim se vratiše pušenju kreka.

Baterkap je otišla ranije, ne uzevši da jede, da obavi neki privatni posao. Sada se vratila sa špricom u ruci. Ponovo je zauzela svoje mesto kraj vatre, lupila iglom o kamen da protrese sadržaj, a zatim je smireno zabola u vrat.

Rouzi se s mukom uspravila na noge, stare kosti su joj škripale. „Moram da se nađem s jednim čovekom za hors.“

Ponašala se kao pijanica, krivudala je i mrmljala sebi u bradu. Kada se našla izvan svetlosti vatre, smesta je počela da trči.

Čula je korake kako dobruju stazom iza nje. Vetar je zavijao u krošnjama i hućao joj u ušima. Već joj je ponestajalo daha.

Filip Karter

Imala je početnu prednost, ali ju je ubica brzo sustizao. Njene ostarele noge nisu više bile tako brze. Mogla je da odustane – dođavola, ionako je umirala od raka. Ali on neće žuriti zato što će najpre želeći da je natera da progovori, a ona nije znala koliko bola može da podnese. Svako ima tačku pucanja.

Probadanje u boku već je postalo nepodnošljivo. Usporila je tek toliko da duboko i hrapavo udahne, pa počela da čeprka po truloj postavi dubokih džepova kaputa, tražeći da napipa komadić hartije.

Glupačo glupa, kako si mogla da budeš toliko glupa? Čim si isporučila to pismo, trebalo je da ga iscepkaš na komadiće, a sada...

Trebalo je kriviti one lekove protiv bolova. Oni su joj pomutili mozak, učinili je tako zaboravnom i glupom. Ravnodušnom.

Moram da ga nađem, moram da nađem to parče papira... O bože, ako me bude pretražio kad me uhvati, naći će ga, i onda...

Gde je ta prokleta stvar? Zviždaljka, kora od jabuke, cigarete, prazna flaša nekog alkoholnog pića, papir... Zgužvala ga je u lopticu i strpala u usta.

S leve strane čulo se krckanje grane.

Rouzi potrča.

Poletela je preko korena drveta i svom silinom tresnula o zemlju. Osetila je kako joj se pod stomakom lomi prazna boca, a oštri komadi stakla na sve strane probijaju debeli vuneni kaput i zarivaju joj se u meso.

Gurnula je ruku u džep i izvukla veliku krhotinu, osetivši kako joj seče palac, a zatim i toplotu krvi, ali se osmehnula. Sada je mogla da ga povredi, da mu vrati milo za drago. Želela je da mu naudi, makar to bilo i trenutak pre nego što on njoj učini ono najgore.

Podigla se na noge. Članak joj popusti pod pritiskom i ona posrnu ka drvetu. Neka grana je udari preko lica, gotovo je oslepevši. Treptanjem otera suze, ali ipak nastavi da beži. Bio je blizu, tako blizu. Čula je njegovo teško i škripavo disanje, krckanje suvog lišća i iglica pod njegovim nogama.

Pred sobom spazi odsjaj mesečine na staklu. Sada je znala gde se nalazi – nadomak rasadnika gde su uzgajali sve ono lepo cveće. Razmišljala je o njemu kao o nekoj ženskoj građevini, zato što je bio tako beo i ukrašen. Ispred rasadnika se prostirala ulica, a tamo bi moglo biti automobila ili nekoga ko bi joj pomogao...

Nemilosrdna ruka šćepala ju je za vrat, povukavši je unazad. Osetila je vrh noža koji joj se zabija u vrat, ne mnogo, ali dovoljno da joj pusti krv, vrelu i gustu. Oštrica uroni malo dublje. Čula je njegovo ubrzano disanje i osetila njegovo uzbuđenje dok je vrh noža zabadao još malo dublje.

Elikzir večnosti

Okrenuo ju je ka sebi, držeći joj nož pod bradom. „Sada ćeš da mi kažeš gde je. I to sa svim divnim jebenim detaljima.“

„Ja ne znam – šta to?“ Ali je zapravo znala, o da, znala je šta je to što želi. Mora da ga odbije od sebe; neki auto bi mogao da naiđe svakog trenu, mogla bi da vikne, mogla bi...

„Govori, ili ću ti prerezati taj suvonjavi vrat kao piletu.“

Ubiće je, jasno, ali ne pre nego što mu kaže. Tada mu neće vredeti ništa, kao ni onima koji su ga poslali, sem što će predstavljati staru smetnju koju treba ukloniti. Nije želela da umre, ne pre nego što njeno vreme dođe... U tom času to postade skoro smešno, toliko smešno da se nasmejala. Jedino što joj je smeh više podsećao na cviljenje.

On je verovao da je pobedio. Primetila je da se opustio i da mu se di-sanje stišava.

Zabola je komad srče, koji je stezala u dlanu, duboko u njegovu mišicu.

Vrisnuo je, pao na leđa, uhvatio se za ruku i počeo da je kune. Zamahnula je ponovo, ciljajući ovog puta oči, ali on se pomerio tako brzo da je pokret njegove ruke delovao maglovito. Osetila je da ju je nešto udarilo u grudi. Dakle, udario ju je, ništa strašno. Bila je slobodna jer je više nije držao. Htela je da ga zaseče preko očiju, tog kopilana, ali na njeno iznenađenje, ruka je nije poslušala, nije mogla da je pomakne. Beži, onda beži. Morala je da pobegne...

Okrenula se, oteturavši se niz stazu, i izbila na put. Još samo malo i naići će neka kola. Nije mogla da dođe do daha.

Pogledala je nadole i iskolala oči. Zabo je nož u nju. Mogla je da vidi samo dršku, što znači da ga je zabio duboko, možda dovoljno duboko da joj prodre u srce. Ipak, nije bolelo, što nije imalo nikakvog smisla, a potom je shvatila da više uopšte ne oseća noge.

Srušila se na ruke i kolena. Iz vrata joj je kapala krv na zemlju. Ugledala je njegova stopala, stare, iznošene čizme, glupavi kostim koji je već prozrela. Poželela je da mu kaže da je izgubljen, da je budala, ali reći ostadoše samo u njenom umu.

Gledala je kako se njegova čizma podiže i šutira je u rebra. Oseti rub cokula kako joj pritiska vrat pošto se prevrnula na leđa.

Čučnuo je pored nje. „Imaš dva izbora. Reci mi odmah gde je, i umrećeš brzo i lako. Nateraj me da se pomučim, i umrećeš sporo i u mukama.“

Uspela je da izvuče osmeh iz svog umirućeg srca. „Jebi se, kretenci.“

Mogla je da oseti kako ga preplavljuju bes i nesigurnost, ali je to nije dotaklo. Podigla je pogled ka noćnom nebu. Želela je da još jednom vidi mesec, ali su ga tamni oblaci u potpunosti progutali. Samo još jednom pre nego što umre, samo još jednom...

Filip Karter

„U redu, glupa kravo.“ Dah mu je bio vreo i kiseo na njenom licu. „Da vidim koliko ćeš biti čvrsta kad ti budem izvadio oči.“

Videla ga je kako poseže za nožem u njenim grudima i poželega da vrisne jer neće moći da vidi mesec, ali se baš u tom momentu crni oblaci skloniše i ona ugleda ne jedan, nego dva meseca. Prevelike, okrugle, žute mesece, baš kao u filmovima.

Ne, ne mesece...

Farove.

Škripa automobilskih guma. Bat nogu u trku.

Neko reče: „Momče, ona ima nož u grudima.“

„Začepi, Roni.“

„Ali, družo...“

„Umukni i zovi 911.“

Strančevo lice nadvilo se nad njom – pomalo meko oko vilica i s očelavelim zaliscima, ali ona na njemu uoči brigu, a očajnički joj je trebao neko zabrinut.

Stranac joj kaza: „Pomoć stiže, ostani sa mnom sada, važi? Ostani sa mnom.“

Ne, ne, previše je opasno. Ne mogu da ostanem...

Jedino što se činilo da ne može da se pokrene, pa će naposljetku ipak morati da ostane. Osim toga, postojalo je nešto što je morala da mu kaže. Morala je da ga natera da razume.

Pokušala je da podigne ruku i privuče ga bliže sebi, a njene grudi proizvedoše smešan zvuk usisavanja, baš kao da je htela da diše pod vodom.

„Vratila sam ga“, rekla je dahom koji je eksplodirao i izbacio krvavu izmaglicu u vazduh. „Vratila sam ga.“

Strančeve ruke, tople i snažne, obavije njene šake, i on se nagnu bliže. „Bićeš dobro. Bićeš dobro.“

Ne, ne, ti ne shvataš...

Pokušala je zatrese glavom, ali nije uspela da je pomakne. Nije mogla ničim da mrdne i više nije videla ni njegovo lice, jer se pojavio mesec, veliki i svetao, ispunivši joj oči predivnom belom svetlošću. Sada je već čula sirene, ali joj je ponestajalo vremena. *Istina*. Morala je da ga natera da vidi istinu. Da ga natera da shvati da oni...

„Nisu morali da ga ubiju“, izustila je uz mlaz svetlocrvene krvi i poslednjim davljeničkim dahom. „On nikad nije pio s oltara od kostiju. Ja sam ga vratila.“

PRVI DEO ČUVARKA

~
1
~

*Zatvorenički logor u Norilsku, Sibir, SSSR
Februar 1937.*

Lena Orlova ugledala je vukove. Šunjali su se obodom tame, tačno iza do-
meta reflektora, a repovi su im se vukli po snegu.

Ubrzala je korak, a njene filcane čizme klizale su se po zaleđenim bra-
zdama koje su paralele put. Mogla je da vidi sopstveni dah. Bilo joj je hladno,
tako hladno, a svaki iznenadni pokret činio je da vazduh pucketa kao hartija.

Nije primetila truplo sve dok nije gotovo naletela na njega. Visilo je
okačeno za stopala sa zatvorske kapije, nago, s rukama vezanim na leđima,
glavom nakrivljenom na stranu i poluotvorenim očima. Iznad sputanih sto-
pala, spazila je, zakucali su tablu na kojoj je svetlocrvenim slovima pisalo:
NEMA BEŽANJA IZ NORILSKA.

Vrata stražarske kućice naglo se otvoriše i ona se okrenu; srce joj je bub-
njalo u grudima.

*Lena, budalo, prestani da se ponašaš tako nervozno, ili će posumnjati da
nešto smeriš pre nego što uopšte i počneš.*

Čovek u plavoj uniformi NKVD-a* izađe iz kućice i ispruži ruku, puc-
nuvši prstima. „Isprave!“

---

* Narodni komeserijat unutrašnjih poslova, javna i tajna policijska organizacija koja je direktno sprovodila odluke vlasti, ne izuzimajući ni ubistva političkih neistomišljenika u vreme Staljina. Prethodno se zvala ČEKA i odgovarala je ministarstvu unutrašnjih poslova. (Prim. prev.)

Lena poče da pretura po džepu postavljene jakne, tražeći identifikaciju i putnu dozvolu. Dok ih je predavala, nalet vetra zaljulja telo okačeno o gredu. Tamo u mraku vukovi stadoše da zavijaju.

Stražar primače njena dokumenta bliže snopu svetlosti koja se prosipala iz lampe što je visila iznad vrata. Svako veče tokom poslednjih dvesta sedamdeset dva dana išla je od baraka za osoblje i prolazila kroz ovu kapiju do svog radnog mesta. Bila je medicinska sestra na noćnom dežurstvu u ambulanti zatvorskog logora i svako veče ovaj isti stražar tražio je da pogleda njene isprave. Uživao bi u njihovom kontrolisanju, upoređivao njeno lice s fotografijama, proveravao pečate i potpise i bog zna šta još uz to, kao da će nešto u vezi s tim pojedinostima biti drugačije nego što je bilo prethodnog puta.

Bilo je toliko hladno da je mogla da pljuje ledenice. Lena je udarala u mišice pesnicama i tapkala nogama, čime je postigla samo to da strese debeli sloj snega s kaputa.

„Sve u redu“, reče stražar dok joj je vraćao dokumenta.

Identifikaciona kartica govorila je da je ona slobodni radnik, dopuštajući joj da dolazi i odlazi kroz kapiju bez rizikovanja da bude ustreljena. To da je „slobodna“ samo za rad po vokaciji koju je država za nju izabrala, na tom mestu na koje ju je ista ta država poslala – i to u zatvorenički logor, ni manje ni više – bila je ironija koju je izgleda samo Lena primećivala. Putna dozvola bila je još jedna slična šala. Njen otac, neprijatelj naroda, prognan je da tu živi do kraja svog veka. Ona, njegova ćerka, takođe je bila u egzilu. Mogla je po volji da putuje preko tog malog ugla Sibira, Tajmirskog poluostrva, ali joj beše zabranjeno da kroči nogom igde izvan njega.

Stražar je verovatno pomislio da se smrzla do srži, jer je nestrpljivo pljesnuo rukama. „Rekao sam da je sve u redu. Možeš da prođeš.“

„Blago meni“, uzvratila Lena tiho.

Nije ponovo bacila pogled na leš dok je prolazila kroz kapiju, ali je osećala njegovo prisustvo, kao da joj neka ptica grabljivica sedi na ramenu. *Nema bežanja iz Norilska. Pa, tako oni misle...*

Zato što će im noćas ona i Niki dokazati da greše, ili će vukovi imati još dvoje ljudi kojima će se pogostiti.

Lena nežno sklopi oči zatvoreniku koji je preminuo pre manje od sata. U predviđenom polju pored naznake UZROK SMRTI na njegovoj bolesničkoj listi, ona upisa *srčana mana*, jer joj nije bilo dopušteno da napiše *izgladnelost*.

Elikzir večnosti

Pogledala je na sat i srce joj poskoči. Prošlo je jedanaest. Majko božja, gde li je narednik Čirkov? Dosad je već trebalo da bude tu. U ponoć su ona i Nikolaj morali da budu na drugoj strani dvorišta, iza zahoda, spremni da pojure preko ničije zemlje tokom četrdeset pet sekundi, otprilike toliko, kada su reflektori ugašeni, a čuvari na kulama-stražarama predaju smenu. Ali nisu mogli da napuste ambulantu sve dok narednik ne završi s prebrojavanjem bolesnika.

Lena je zurila u sat, dok su sekunde otkucavale. Nije imala izbora, morala je da nastavi s obilaskom. Zapaljenje pluća, dizenterija, promrzline... Kreveti na kojima su pacijenti ležali bili su tek nešto više od drvenih okvira; imali su samo grubu ćebad za pokrivanje. I uvek je bilo hladno, toliko hladno. Naprezala se da čuje narednikove teške korake. Prošlo je najpre još pet minuta. Onda deset.

Krenula je ka sledećoj postelji, do momka koji je pokušao da izvrši samoubistvo presekaвши zubima vene na ručnim zglobovima. Umreće do jutra. A starac pored njega zabio je sebi sekiru u stopalo...

Vrata se otvoriše uz škripu zardalih šarki i Lena zamalo ne ispusti poslužavnik sa sterilnim zavojima.

Narednik Čirkov uđe uz nalet hladnog vazduha, i trupkanjem otrese sneg sa čizama. Stidljivi osmeh smekša njegovo rumeno lice kad je ugleda. „Dakle, noćas si ti dežurna. Nadao sam se da će tako biti... to jest, ja...“ Pocrveneo je i skrenuo pogled. „Drugarice Orlova“, završio je kruto klimnuvši glavom.

„Druže naredniče.“ Lena spusti poslužavnik i kradomice baci pogled na sat. Jedanaest i osamnaest. Još su mogli da uspeju. Narednik samo treba brzo da obavi prebrojavanje i ode.

On ležerno priđe peći i zadiže kaput da zagreje leđa. Peć – zapravo ništa više od male gvozdene posude za ugalj – jedva da je svojim zračenjem ostavljala traga u ledenoj hladnoći te dugačke i uzane sobe.

„Čula si za uzbunu koju smo jutros imali?“, upita on.

„Videla sam posledicu toga, kako visi na prednjoj kapiji.“

„Pa...“ Narednik je slegnuo ramenima kao da kaže *Šta drugo možeš da očekuješ?* Poče da vadi iz džepa kaputa duvan za motanje i Leni dođe da krikne zbog osujećenosti i napetosti.

„Taj glupi zek*“, nastavi narednik dok je cepao parče novina i ubacivao mleveni duvan u njega. „Da li je stvarno mislio da će živ preći preko ograde? Čak da je nekim čudom i uspeo a da ga ne izrešetaju – napolju ga je čekao Sibir, a ne šetalište na Crvenom trgu.“

---

* Osuđenik. (Prim. prev.)

Lena podiže pogled s dopola amputirane noge koju je prala. Narednik je nakrenuo glavu na suprotnu stranu od nje dok je palio cigaretu. Imala je užasan osećaj da zna šta smeri i da je upozorava. Ali kad je ponovo pogledao u nju, na njegovom licu nije uspela ništa da razazna.

„U pravu si“, odgovorila je. „Taj zatvorenik nije imao nikakve šanse.“

„Pa zašto onda to rade? Možeš li to da mi objasniš? Zašto pokušavaju da pobegnu, kad znaju da je beznadežno?“

„Ne znam“, slaga Lena.

Obmotala je čist zavoj oko odranih patrljaka nedostajućih nožnih prstiju. Čovek je ukočeno ležao na krevetu, čvrsto stisnutih očiju, ne puštajući nikakav zvuk iako je trpeo velike bolove. Naime, on je to učinio sam sebi. Uzeo je sekiru i pokušao da odseče stopalo da bi se izvukao iz rudnika nikla. To je bio čin sumanutog očaja, ali Lena nije imala teškoća da razume takav postupak.

Narednik se napokon odmakao od peći, ali, umesto da počne s prebrojavanjem i ode, prišao je prozoru. Sumnjala je da u njemu može videti svoj odraz, jer je led okovao staklo.

„Kasnije će naići purga^{*}. Možeš da je osetiš u vazduhu. Nemoj da...“ Glas mu se izgubio. Lena je sada već bila sigurna da pokušava da je upozori. *Ne radi to što si isplanirala, Lena Orlova. Nemoj to da radiš. Ne večeras. Niti ikada.*

Tišina se rastegla dok Lena više nije mogla da je izdrži. „Šta to?“

„Ništa. Samo, možeš da se izgubiš u mećavi na putu od kuhinjskih vrata do zahoda. Ako želiš pratnju za vraćanje do baraka kad završiš smenu...“

Uspela je da se osmehne. „Volela bih.“

Narednik se ozario i pljesnuo rukama. „Onda u redu.“

Lena pogleda na sat. Jedanaest i dvadeset sedam. *Blagi bože.* „Naredniče, zar ne bi trebalo da...“

„Znam, znam. Dužnost zove.“ Izvadio je list papira iz džepa. „Vidim da večeras opet imamo punu kuću.“

Bilo je pravilo da zatvorenik, da bi bio primljen u ambulantu, mora biti ili bogalj ili da ima temperaturu najmanje trideset osam sa pet, ali kreveti su uvek bili puni. Jednim pogledom narednik je mogao da obuhvati celu dužinu prostorije i vidi da su sve postelje popunjene, ali, kako su propisi govorili da mora da ih prebroji, on je brojao.

Dok je prolazio pored reda postelja upoređujući imena na bolesničkim listama s onima na njegovom vlastitom spisku, Lena je bacila uprljane zavoje u korpu za otpatke i prišla sledećem pacijentu.

---

* Snežna oluja. (Prim. prev.)

Eliksir večnosti

Napokon je narednik završio svoj posao. Ipak, umesto da je napusti, on joj je prišao i posmatrao kako nekom starcu pere lice puno čireva, koji samo što nije umro od skorbuta.

„Reci mi, drugarice Orlova, kako si uopšte dospela na mesto kao što je Norilsk?“

Lena skloni pramen kose iza uвета, a zatim napravi belešku na starčevoj listi. *Samo idi*, poželela je da vikne. *Samo idi, idi, idi...* „Rođena sam ovde. Tačnije, blizu Norilaska, na obalama jezera Pasina. A radim u ovoj bolnici zato što revolucija u svojoj beskrajnoj mudrosti kaže da moram.“

Narednik obuzda ječanje. „Uh, Lena. Ne bi trebalo da govoriš takve stvari. Osim toga, misliš li da je mene neko pitao da li želim da čuvam gomilu bednih osuđenika na sleđenom obodu nedodijee? Ipak, potrebe zajednice uvek moraju da budu iznad želja pojedinca.“

Čim su one reči prešle preko njegovih usana, znala je da je lakomisenost može dovesti u nevolju. Sada je verovatno razmišljao o tome da je prijavi politruku* – uostalom, šta nju briga i da to učini? Posle ove večeri ona će nestati, nestati, nestati.

Između njih se spustila tišina, produžena i sve napetija.

„A ti si zaista jedna od njih?“ upita on konačno, pri čemu je Lena znala da misli na stanovništvo Jakutska, pastire irvasa s njihovom tamnom, debelom kožom, spljoštenim licima i prorezima umesto očiju. „Zato što su tvoje oči poput noćnog neba tamo kod kuće, pred letnju oluju. A tvoja kosa...“ Jedan pramen njene kose ponovo se oslobodio i on posegnu rukom da joj ga skloni za uvo. „Ona je boje zrelog žita koje se talasa na vetru.“

Trgla se na njegov dodir, odmičući se za korak. „Nisam znala da imaš sebi toliko pesničkog, družee naredniče. I nisi u pravu. Moja je majka zaista bila Jakutka, i ja sam njena slika i prilika, kao što je i ona bila verna kopija svoje majke, i tako dalje, povezana krvlju od davnina.“

Bacila je još jedan brz pogled na sat. Jedanaest i trideset osam. Sada nikako neće uspeti, bilo je prekasno. Ne, moraju da pokušaju. Sutra će je komandant prebaciti u dnevnu smenu i ostaće tu zaglavljena mesecima. Do tada će biti leto i ona će biti previše...

Pritisla je rukom stomak, i dalje ravan tako da ne otkriva ništa, ali neće ostati takav zadugo. Bilo je večeras ili nikada.

Podigla je još jedan prepun nokšir. „Izvinite me, družee naredniče, ali, kao što vidite, imam mnogo posla.“

---

* Politički komesar. (Prim. prev.)

Filip Karter

„Da, naravno. Trebalo bi da krenem u svoje obilaske, ali videću te kasnije? Možda ujutru?“

„Da. Vidimo se posle.“

Osetila je teskobno žaljenje dok ga je posmatrala kako se udaljava. Okriće ga za njihovo bekstvo i za kaznu bi mogao da provede dvadeset godina u istom tom zatočeničkom logoru u kojem je radio kao čuvar.

Na vratima se okrenuo. „Ne umru svi, znaš. Osuđenici. Ako ispunjavaš svoju normu i poštuješ pravila, ne moraš da umreš.“

Zastao je, kao da je čekao da mu nešto odgovori, ali joj je strah zaledio grlo. *On zaista nešto zna*, mislila je. *Sigurno je tako. Pitam se samo kako, osim ako Nikolaj nije progovorio?*

Ali Nikolaj nikad ne bi ništa rekao, jer je od njih dvoje on imao više da izgubi. Ako bi nju uhvatili kako pomaže zatvoreniku da pobegne, sudili bi joj i kaznili je s dvadeset godina u udaljenom ženskom logoru, smeštenom toliko duboko u Sibiru da nikad ne bi pronašla izlaz. No, za Nikolaja ne bi bilo ni suđenja ni kazne. Jednostavno bi ga odvucli pozadi, postavili ga da stoji pored otvorenog groba i ustrelili ga.

Narednik je i dalje stajao kraj poluotvorenih vrata, puštajući unutra hladnoću, ali se naposletku okrenuo i otišao.

Čekala je još nekoliko trenutaka nakon što su se vrata za njim zatvorila, u slučaju da reši da se vrati. Zatim je spustila nokšir i potrčala preko sobe do poslednjeg kreveta s leve strane, odmah do zida, do čoveka kojeg je bila svesna svakim dahom i damarom još od prvog trenu kad je kročila u ambulantu.

Izgledao je kao smrt.

Ne, ne. U tom uglu samo je bilo premalo svetla jer se nalazio daleko od lampi i peći. A on je zaspao, to je sve. Samo je spavao.

Lena je otkočila s držača njegovu bolesničku listu, da vidi šta je logorski lekar napisao kad je tog jutra primljen u bolnicu. *Nikolaj Popov, zatvorenik #35672. Groznica, nekakva upala pluća.*

Bacila je listu nazad na krevet i nagnula se nad njim, da mu položi ruku na čelo. Stvarno je goreo od temperature, znojio se uprkos hladnoći, ali to je trebalo i očekivati. Morao je da se dovede u bolesno stanje u dovoljnoj meri da ga uopšte smeste u ambulantu, a zatvorska nauka govorila je da se može dobiti groznica ako se proguta određena količina kuhinjske soli. Nikolaj se šalio kako je sve bolje od zabijanja sekire u nožne prste.

Ipak, groznica je lako mogla da pređe u pneumoniju.

Dodirnula ga je ponovo. „Niki?“

Eliksir večnosti

Promeškoljio se i ona začu krckanje leda kada je podigao glavu. Njegova kosa natopljena znojem sledila se u dodiru s daskom ležaja. „Lena“, reče on, pa se nakašlja. „Je li to to? Je li vreme?“

Leni se nije dopadao vlažan zvuk tog kašlja, ali su njegove oči, kako je primetila, bile bistre i jasne. „Kasnimo. Taj užasni narednik. Mislila sam da nikad neće otići.“

Proverila je vreme. Imali su na raspolaganju manje od petnaest minuta. *Ne čini to što planiraš, Lena Orlova. Ne čini to...*

Nikolaj je zbacio prekrivač pacovski smeđe boje i spustio noge s kreveta. Široko joj se osmehnuo. „Ne gubiš živce sa mnom?“

„Nikada.“ Shvatila je da mu uzvraća osmeh kad se zagledala u njegovo prijatno lice, čak i sada tako puno žustre hrabrosti koja ju je isprva njemu i privukla. Ali ovog puta pomislila je da je spazila i nešto više iza plešuće svetlosti u njegovim očima.

Želela je da veruje da je to ljubav.

Nikolaj se pretvarao da se slabašno drži za nju, dok mu je pomagala da se osovi na noge. Reći će da boluje od tifusa i da ga vodi u izolovanu prostoriiju, ako ih neko nešto bude pitao. Ali siluete umotane u ćebad na drugim tvrdim posteljama bile su ili usnule, ili su se pretvarale da spavaju.

Brzo ga je povela ka skladištu malo većem od ormara. Tu unutra, tako daleko od peći, beli oblaci skupili su im se nad glavom, a hladan vazduh valjao se preko poda.

Skladište je bilo pretrpano: stari sto i stolica, gomile plesnive ćebadi, kutije s dokumentima koje su već trulile, vitrine s polomljenim ili oštećenim metalnim instrumentima. Postojao je jedan prozor tek toliko veliki da oboje mogu kroz njega da se provuku.

Ona pomeri u stranu gomilu vreća od grubog platna i kutiju punu trulih novina, da otkrije plakat koji je prikazivao Josifa Staljina kako pozdravlja nekog sovjetskog radnika. Učini joj se da čuje Nikolajev uzdah dok je cepala nadvoje lice velikog vođe, i osmehnu se za sebe. *Možda nisi toliko divlji pobunjenik kao što bi voleo da budeš, ha, Niki?*

Iza postera nalazila se tabla pre labavo pričvršćena nego prikucana, a iza nje beše otvor u zidu dimenzija dve stope* puta tri. Lena je mogla da oseti kako sat otkucava dragocene minute dok je izvlačila zamotuljke napravljene od koža, rukavica, krznenih kapa i *fofajki* za svakog od njih – kaputa izrađenih od najtoplijih delova irvasove kože. Za Nikolaja su spakovane pantalone poput njenih, s vunom ušivenom u postavu, i par filcanih čizama.

---

* Jedna stopa iznosi 0,3049 m. (Prim. prev.)

Filip Karter

Ćutke mu je predala te stvari i on poče da ih navlači preko poderane zatvoreničke odeće.

Lena izvadi ranac koji je dupke napunila suvim crnim hlebom, komadima masti ukradenim od kuhinjskog osoblja, žičanu omču za hvatanje, limenu kutiju za duvan, flašu votke i par stotina rubalja koje je uspela da uštedi od svoje male plate. Dala je Nikolaju vreće za spavanje i prebacila ruksak preko ramena.

Sledeće što je izvukla iz rupe bile su cipele za sneg – tanke duguljaste ploče od jelovine savijene u lukove i sapete upletenim trakama od irvasove kože. Sve tragove koje ostave za sobom, nadala se, brzo će zataškati sneg koji pada.

Nikolaj se nasmejao kad mu je uručila njegov par. „Hoćeš da kažeš da ćemo zapravo morati da odemo odavde peške? Šta je sa svim tim čudima koje izvlačiš iz tog skrovišta u zidu? Nisam očekivao ništa manje od sanki i osam irvasa.“

Lena stavi prst na usta, ali se ipak smešila. Onda izvadi poslednju stvar: loše obrađenu ovčiju kožu koju je zamotala oko noža ukradenog od kuvara, uvek toliko pijanog od domaće votke da je neko mogao da mu odnese i glavu a da on to ne primeti.

Bila je to *kandra*, jakutski nož s odvratno zakrivljenom dvostrukom oštricom i Nikolaj zastenja pri pogledu na njega. Lena krenu da mu ga da, ali se predomisli i u poslednjem času zadenu ga za pojas svojih pantalona. Onda priveza ovčiju kožu oko kukova dugim komadom jakog užeta.

Pogledala je u Nikolaja ispod zamotanog oboda kape. „Jesi li spreman?“

On je razmetljivo salutirao i u tom momentu ona ga je volela više od samog života.

Prozor je bio zaleđen i nije mogao da se otvori, ali ga je Nikolaj slomio laktom. Lena je prva ispuzala preko prozorske daske i pala na zemlju, prestrašena da će čuti kako stražar diže uzbunu. Iznenađni pokret kraj prednje kapije učinio je da je srce u grudima počelo da joj bije kao ludo, ali behu to samo avetinjske siluete vukova.

Kad su se našli izvan ambulante, nastavili su dalje, držeći se dubokih senki, dok nisu stigli do toaleta. Sada je sneg jače padao, u velikim vlažnim ugrušcima pahulja. Narednik je imao pravo kad je nagovestio dolazak purge. Hladnoća je postala nepodnošljiva i imala metalni miris.

Snop reflektorskog svetla prođe pored njih i oni se priljubiše uz grubi zid zahoda.